

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด ปี 2555

- 1.ชุดโครงการวิจัย การวิจัยและพัฒนาพืชไร่ น้ำมันอื่นๆ
(Research and Development on Minor Oilseed Crops: Sesame and Sunflower)
- 2.โครงการวิจัย การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลผลิตงา
(Research and Development on Sesame Production and Value-Added Technologies)
- ชื่อกิจกรรมที่ 2 การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการผลิตงาในพื้นที่ที่มีศักยภาพ
- ชื่อกิจกรรมย่อยที่ 2.4 การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตงาที่เหมาะสมกับพื้นที่
3. ชื่อการทดลอง การทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตงาที่เหมาะสมในเขตภาคเหนือตอนล่าง
Testing and Development Technology on Sesame Production in Lower Northern Region
4. คณะผู้ดำเนินงาน
หัวหน้าโครงการวิจัย	กัลยารัตน์ หมั่นวนิชกุล	ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี
หัวหน้าการทดลอง	รวีวรรณ เชื้อกิตติศักดิ์	ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุโขทัย
ผู้ร่วมงาน	เพ็ญรัตน์ เทียมเพ็ง	ศูนย์วิจัยพืชไร่เพชรบูรณ์
	รุ่งทิวา ดารักษ์	ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรตาก
	ณัฐธิดา ทองนาค	สำนักวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร
	มนัสชญา สายพนัส	ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุดรดิตถ์
	กาญจนา เป้พินิจ	ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุดรดิตถ์

5. บทคัดย่อ

การทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตงาที่เหมาะสมในเขตภาคเหนือตอนล่าง ปี 2554-2555 เป็นเวลา 2 ปี ดำเนินการทดสอบในไร่เกษตรกรจังหวัดตาก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุดรดิตถ์ จังหวัดละ 3 แปลง ประกอบด้วย 5 กรรมวิธี โดยใช้งาพันธุ์รับรองของกรมวิชาการเกษตรและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้แก่ พันธุ์อุบลราชธานี 1 อุบลราชธานี 3 และ CM07 ปลูกเป็นแถวเปรียบเทียบกับพันธุ์พื้นเมืองที่ปลูกแบบแถวและแบบหว่าน ซึ่งเป็นวิธีการปลูกของเกษตรกรทั่วไป ปลูกงากรรมวิธีละ 400 ตารางเมตร สำหรับกรรมวิธีการปลูกเป็นแถว ใช้ระยะห่างระหว่างแถว 0.50 เมตร ระหว่างต้น 10-20 ต้น/เมตร ใส่ปุ๋ยสูตร 16-16-8 อัตรา 25 กิโลกรัม/ไร่ พร้อมปลูกหรือโรยข้างแถวหลังงอก 2 สัปดาห์ ส่วนกรรมวิธีการของเกษตรกรจะปลูกงาโดยการหว่าน อัตราเมล็ดพันธุ์ 1.0 กิโลกรัม/ไร่ และปฏิบัติดูแลรักษาตามวิธีของเกษตรกร

ปี 2554 ดำเนินการได้ 7 แปลง ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุดรดิตถ์ พบว่า ผลผลิตเฉลี่ยทั้ง 7 แปลง เท่ากับ 78.2 กิโลกรัมต่อไร่ กรรมวิธีที่ 2 และ 4 ซึ่งปลูกเป็นแถว ให้ผลผลิตสูงกว่ากรรมวิธีที่ 5 ซึ่งเป็นวิธี

ปฏิบัติของเกษตรกร ถึงร้อยละ 10 และ 7 ตามลำดับ ส่วนความคุ้มค่าหรือค่า BCR พบว่า กรรมวิธีที่ 2 มีค่า BCR สูงกว่ากรรมวิธีที่ 5 ร้อยละ 17

ในปี 2555 ดำเนินการในพื้นที่ 4 จังหวัดๆ ละ แปลง รวม 12 แปลง (ตารางที่ 9) เมื่อนำผลผลิตและอัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุนเพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่า พบว่า กรรมวิธีที่ 5 ให้ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 130.2 กิโลกรัมต่อไร่ สูงกว่ากรรมวิธีที่ 1-4 ร้อยละ 4-28 ในขณะที่กรรมวิธีที่ 2 ให้ผลผลิตเฉลี่ย 124.8 กิโลกรัมต่อไร่ แต่เมื่อคิดความคุ้มค่าแล้วพบว่า กรรมวิธีที่ 2 ซึ่งใช้พันธุ์งาดำอุบลราชธานี 3 มีราคาขายสูงกว่าประมาณกิโลกรัมละ 5 บาท จึงให้ผลตอบแทนหรือค่า BCR มากกว่ากรรมวิธีที่ 5 ซึ่งเป็นงาดำแดงพันธุ์พื้นเมือง ถึงร้อยละ 4

และเมื่อนำผลผลิตและผลตอบแทนหรือความคุ้มค่าเฉลี่ยทั้ง 2 ปี พบว่า ผลผลิตเฉลี่ยงาในเขตภาคเหนือตอนล่าง 4 จังหวัดเท่ากับ 99.1 กิโลกรัมต่อไร่ และมีค่า BCR เท่ากับ 2.20 ถึงแม้ว่าการผลิตงาจะคุ้มค่าต่อการลงทุน แต่การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือ ยกยะดับผลผลิตมากกว่า 130 กิโลกรัมต่อไร่ ทั้งนี้เพราะในช่วง 2-3 ปี ที่ผ่านมาพืชอื่นที่มีผลตอบแทนที่ดีกว่าเข้ามามีบทบาทในพื้นที่เขตนี้ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรลดพื้นที่ปลูกงา และให้ความสนใจพืชอื่นแทน งามเป็นเพียงพืชทางเลือกให้เกษตรกรในภาวะที่พืชอื่นๆ ราคาตกต่ำ หรือผลิตพืชอื่นไม่ได้

6. คำนำ

ภาคเหนือตอนล่างเป็นแหล่งปลูกงาที่สำคัญของประเทศ โดยมีพื้นที่ปลูกในจังหวัดเพชรบูรณ์ สุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ และตาก แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังนิยมปลูกงาดำแดงพันธุ์พื้นเมือง ปลูกโดยการหว่าน ผลผลิตค่อนข้างต่ำ และเกษตรกรมีการบ่มงา ในขณะที่กรมวิชาการเกษตรมีงาพันธุ์ดี ทั้งงาดำ งามแดง และเทคโนโลยีในการผลิตงาการปลูกเป็นแถว และในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้แนะนำงาพันธุ์ฝักไม่แตก CM07 เกษตรกรไม่ต้องบ่มงาและลดการสูญเสียผลผลิตบางส่วนได้ โดยเฉพาะเกษตรกรในจังหวัดสุโขทัยที่มีการบ่มงา และเกษตรกรในเขตภาคกลาง เช่นจังหวัดนครสวรรค์ ผลิตงาโดยใช้เครื่องปลูกเป็นแถวได้ผลผลิตถึง 176 กิโลกรัมต่อไร่ (วาสนา, 2552) เป็นการนำเครื่องจักรกลมาใช้เพื่อลดแรงงานคน จึงได้นำงาพันธุ์รับรองของกรมวิชาการเกษตร และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มาทดสอบร่วมกับวิธีของเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อหาเทคโนโลยีการผลิตงาที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่การผลิตงาภาคเหนือตอนล่าง เพื่อให้ได้ผลผลิตต่อไร่ไม่ต่ำกว่า 130 กิโลกรัม ยกยะดับผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร

7. วิธีดำเนินการ

- อุปกรณ์

1. พันธุ์งา 4 พันธุ์ ได้แก่ อุบลราชธานี 1 อุบลราชธานี 3 CM07 และพันธุ์พื้นเมือง
2. ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8
3. สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช
4. ตาซัง ไม้วัด ปากกาเมจิก ปอฟาง และอุปกรณ์อื่นๆ

- วิธีการ

วางแผนการทดลองแบบไม่มีซ้ำประกอบด้วย 5 กรรมวิธี ดังนี้

กรรมวิธีที่ 1 งดางพันธุ์อุบลราชธานี 1 ปลุกแบบแถว ปลุกและปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

กรรมวิธีที่ 2 งดางพันธุ์อุบลราชธานี 3 ปลุกแบบแถว ปลุกและปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

กรรมวิธีที่ 3 งดางพันธุ์ CM07 ปลุกแบบแถว ปลุกและปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

กรรมวิธีที่ 4 งดาง-แดงพันธุ์พื้นเมือง ปลุกแบบแถว ปลุกและปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

กรรมวิธีที่ 5 งดาง-แดงพันธุ์พื้นเมือง ปลุกแบบแถว ปลุกและปฏิบัติตามวิธีของเกษตรกร

ปลุกงาตามกรรมวิธีที่กำหนดในไร่เกษตรกร โดยปลุกพันธุ์ละ 400 ตารางเมตร สำหรับวิธีแนะนำ ปลุกงาโดยใช้ระยะระหว่างแถว 0.50 เมตร ระหว่างต้น 10-20 ต้น/เมตร ใส่ปุ๋ยรองพื้นสูตร 16-16-8 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่พร้อมปลุกหรือโรยข้างแถวหลังงอก 2 สัปดาห์ พ่นสารกำจัดวัชพืชอะลาคลอร์ชนิดก่อนวัชพืชงอกหลังปลุก พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตามความจำเป็น ปฏิบัติดูแลรักษาอ้อยปลูก สำหรับวิธีเกษตรกร ให้เกษตรกรปลูกโดยการหว่านและปฏิบัติตามกรรมวิธีของเกษตรกร

ประเมินผลผลิตและองค์ประกอบผลผลิต เก็บเกี่ยว โดยสุ่มเก็บพันธุ์ละ 4 แถวๆ ยาว 10 เมตร จำนวน 5 จุด ชั่งน้ำหนักผลผลิต วัดความสูง จำนวนฝัก จำนวนข้อ น้ำหนัก 1,000 เมล็ด นำข้อมูลการทดลองไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยวิธี F-test และวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ โดยวิธีหาอัตราส่วนของรายได้ต่อการลงทุน (Benefit Cost Ratio, BCR) (สมศักดิ์, 2541)

$$\text{อัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR)} = \frac{\text{รายได้}}{\text{ต้นทุน}}$$

ถ้า $BCR < 1$ รายได้น้อยกว่ารายจ่าย กิจกรรมที่จะดำเนินการนั้นขาดทุน ไม่ควรทำการผลิต

$BCR = 1$ รายได้เท่ากับรายจ่าย กิจกรรมที่จะดำเนินการไม่มีกำไรและไม่ขาดทุน มีความเสี่ยงในการผลิต ไม่ควรทำการผลิต

$BCR > 1$ รายได้มากกว่ารายจ่าย กิจกรรมที่จะดำเนินการนั้นมีกำไร มีความเสี่ยงน้อย สามารถทำ

การ

ผลิตได้

การบันทึกข้อมูล

- วันปฏิบัติการต่างๆ (วันปลุก วันงอก วันเก็บเกี่ยว พ่นสารเคมี ใส่ปุ๋ย ฯลฯ)
- ความสูงต้น
- ความสูงฝักแรกเมื่อเก็บเกี่ยว
- จำนวนฝัก
- จำนวนข้อ
- น้ำหนัก 1,000 เมล็ด
- ผลผลิต
- ค่าใช้จ่ายต่างๆ ในระหว่างปฏิบัติการ

- เวลาและสถานที่ดำเนินการ

ปี 2554 ดำเนินการในไร่เกษตรกรในเขต อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
แปลงที่ 1 ปลูก 21 กุมภาพันธ์ 2554 เก็บเกี่ยว 12 พฤษภาคม 2554

แปลงที่ 2 ปลูก 25 มกราคม 2554 เก็บเกี่ยว 28 เมษายน 2554

อำเภอศรีมาศ และอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

แปลงที่ 1 ปลูก 5 พฤษภาคม 2554 เก็บเกี่ยว 5 กรกฎาคม 2554

แปลงที่ 2 ปลูก 27 พฤษภาคม 2554 เก็บเกี่ยว 29 สิงหาคม 2554

และ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดละ 3 แปลง

แปลงที่ 1 ปลูก 20 พฤษภาคม 2554 เก็บเกี่ยว 25 สิงหาคม 2554

แปลงที่ 2 ปลูก 5 พฤษภาคม 2554 เก็บเกี่ยว 9 สิงหาคม 2554

แปลงที่ 3 ปลูก 5 พฤษภาคม 2554 เก็บเกี่ยว 10 สิงหาคม 2554

ปี 2555 ดำเนินการในเขต อำเภอเมือง จังหวัดตาก

แปลงที่ 1 ปลูก 7 พฤษภาคม 2555 เก็บเกี่ยว 6 สิงหาคม 2555

แปลงที่ 2 ปลูก 29 มิถุนายน 2555 เก็บเกี่ยว 24 กันยายน 2555

แปลงที่ 3 ปลูก 4 กรกฎาคม 2555 เก็บเกี่ยว 11 ตุลาคม 2555

อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

แปลงที่ 1 ปลูก 14 มีนาคม 2555 เก็บเกี่ยว 12 มิถุนายน 2555

แปลงที่ 2 ปลูก 14 มีนาคม 2555 เก็บเกี่ยว 12 มิถุนายน 2555

แปลงที่ 3 ปลูก 29 มีนาคม 2555 เก็บเกี่ยว 25 มิถุนายน 2555

อำเภอทุ่งเสลี่ยม และ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

แปลงที่ 1 ปลูก 7 พฤษภาคม 2555 เก็บเกี่ยว 15 สิงหาคม 2555

แปลงที่ 2 ปลูก 8 พฤษภาคม 2555 เก็บเกี่ยว 16 สิงหาคม 2555

แปลงที่ 3 ปลูก 11 พฤษภาคม 2555 เก็บเกี่ยว 14 สิงหาคม 2555

และ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

แปลงที่ 1 ปลูก 14 มีนาคม 2555 เก็บเกี่ยว 12 มิถุนายน 2555

แปลงที่ 2 ปลูก 14 มีนาคม 2555 เก็บเกี่ยว 12 มิถุนายน 2555

แปลงที่ 3 ปลูก 29 มีนาคม 2555 เก็บเกี่ยว 25 มิถุนายน 2555

8. ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

ในปี 2554 ดำเนินการได้เพียง 3 จังหวัด ได้แก่ จ.เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ จำนวน 7 แปลง เกษตรกร
จ.ตาก ขอยกเลิกการเข้าร่วมกิจกรรม

จังหวัดตาก จากการหาพื้นที่และติดต่อเกษตรกรเข้าร่วมโครงการไว้แล้วนั้น เกษตรกรทั้ง 3 ราย ขอยกเลิก
การเข้าร่วมโครงการ จึงทำการติดต่อเกษตรกรรายใหม่เพื่อเข้าร่วมโครงการดังกล่าว หลังจากติดต่อได้แล้วทำการ

เตรียมพื้นที่ปลูก แต่เนื่องจากมีฝนตกชุก เกษตรกรในเขต อ.เมือง ที่ติดต่อไว้แล้ว ขอยกเลิก หันไปปลูกมันสำปะหลังแทน จึงไม่ได้ดำเนินการปลูกในเขตจังหวัดตาก

จังหวัดเพชรบูรณ์ ดำเนินการในไร่เกษตรกร อ.วิเชียรบุรี จำนวน 2 แปลง และใน ศวพ.เพชรบูรณ์ จำนวน 1 แปลง พบว่า ในไร่เกษตรกรเก็บผลผลิตได้ 1 ราย อีก 1 รายมีหนูเข้าทำลาย จึงไม่สามารถเก็บเกี่ยวได้ **แปลงที่ 1** ใน ศวพ.เพชรบูรณ์ ให้ผลผลิตเฉลี่ย (ความชื้น 8%) 230.8 กก./ไร่ โดยกรรมวิธีที่ 2 งามพันธุ์อุบล 3 ปลูกเป็นแถว ให้ผลผลิตสูงสุด เท่ากับ 262.2 กก./ไร่ แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 1 , 4 และ 5 ส่งผลให้กรรมวิธีที่ 2 ให้อัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR) สูงสุด เท่ากับ 6.73 ส่วนกรรมวิธีที่ 3 มีขนาดเมล็ดสูงสุด พันธุ์พื้นเมืองจำนวนฝัก/ต้นสูงสุด ส่วนความสูง กรรมวิธีที่ 1 และ 2 มีความสูงต้นสูงสุด แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีอื่นๆ กรรมวิธีที่ 1 มีจำนวนข้อ/ต้น และข้อแรกที่ติดกิ่งฝัก สูงสุด ส่วนจำนวนกิ่ง/ต้น ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ส่วนจำนวนต้นเก็บเกี่ยวกรรมวิธีที่ 5 มีจำนวนต้นเก็บเกี่ยวสูงสุด ดังตารางที่ 1 **แปลงที่ 2** ผลิตเฉลี่ย (ความชื้น 8%) เท่ากับ 95.1 กก./ไร่ เป็นไปในทำนองเดียวกันกับแปลงที่ 1 โดยกรรมวิธีที่ 2 งามพันธุ์อุบล 3 ปลูกเป็นแถว ให้ผลผลิตสูงสุด เท่ากับ 126 กก./ไร่ แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีอื่นๆ ส่งผลให้กรรมวิธีที่ 2 คุ่มค่าต่อการลงทุนมากที่สุด แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีอื่นๆ ส่วนกรรมวิธีที่ 3 มีขนาดเมล็ด จำนวนฝักต่อต้น จำนวนกิ่งต่อต้นสูงสุด แต่ผลผลิตน้อยกว่ากรรมวิธีที่ 2 เนื่องจากจำนวนต้นเก็บเกี่ยวที่น้อยกว่า ส่วนลักษณะองค์ประกอบผลผลิตอื่นๆ เช่น จำนวนข้อต่อต้นไม่แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 1) และเมื่อนำ ข้อมูลทั้ง 2 แปลง มาหาค่าเฉลี่ย พบว่า กรรมวิธีที่ 2 ให้ผลผลิตสูงสุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 4 และ 5 แต่กรรมวิธีที่ 1 ให้อัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR) สูงสุดเท่ากับ 4.98 แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีอื่นๆ กรรมวิธีที่ 3 มีขนาดเมล็ดสูงสุดแตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีอื่นๆ ส่วนกรรมวิธีที่ 1 มีจำนวนข้อต่อต้นสูงสุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 2 และ 3 และกรรมวิธีที่ 5 มีจำนวนต้นเก็บเกี่ยวมากที่สุด ส่วนจำนวนฝักต่อต้น จำนวนกิ่งต่อต้น และข้อแรกที่ติดกิ่งฝักไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

จ.สุโขทัย ดำเนินการในไร่เกษตรกร อ.คีรีมาศ จำนวน 1 แปลง และใน ศวพ.สุโขทัย จำนวน 1 แปลง ส่วนอีก 1 แปลง จะดำเนินการในปลายฤดูฝน ในไร่เกษตรกร อ.ทุ่งเสลี่ยม แต่เนื่องจากมีฝนตกอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรจึงขอยกเลิกอีกครั้ง จะดำเนินการปลูกชดเชยใน ศวพ.สุโขทัย แต่ประสบปัญหาฝนตกต่อเนื่องไม่สามารถดำเนินการได้ในปี 2554 จากการดำเนินงานปี 2554 พบว่า **แปลงที่ 1** ไร่เกษตรกร อ.คีรีมาศ พบว่า กรรมวิธีที่ 4 พันธุ์พื้นเมืองในการปลูกเป็นแถวให้ผลผลิต (ความชื้น 8%) สูงสุด เท่ากับ 154.6 กก./ไร่ แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 5 และ 2 ดังตารางที่ 2 แต่เนื่องจากกรรมวิธีที่ 2 ซึ่งเป็นงาดำมีราคาขายสูงกว่า ทำให้กรรมวิธีที่ 2 ให้อัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR) สูงสุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 4 และ 5 ซึ่งมีผลผลิตสูงกว่า นอกจากนี้กรรมวิธีที่ 4 ยังมีจำนวนฝักต่อต้นสูงสุด เท่ากับ 26.9 ฝัก แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 3 และ 5 ส่วนองค์ประกอบผลผลิตอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ **แปลงที่ 2** ใน ศวพ.สุโขทัย เนื่องจากมีฝนตกต่อเนื่องและมีปริมาณมาก มีน้ำท่วมขังในแปลง การเจริญเติบโตของงาไม่สม่ำเสมอ ส่งผลผลกระทบต่อผลผลิต โดยมีผลผลิตเฉลี่ย 17.1 กก./ไร่ ซึ่งไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน และเมื่อนำทั้ง 2 แปลงมาเฉลี่ย พบว่า ผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 63 กิโลกรัมต่อไร่ โดยกรรมวิธีที่ 4 มีผลผลิตเฉลี่ยสูงสุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 5 และเมื่อนำมาคิดความคุ้มทุนจากอัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR) พบว่า

กรรมวิธีที่ 4 คุ่มค่าต่อการลงทุนมากที่สุดเท่ากับ 1.93 แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 5 และ 2 ส่วนกรรมวิธีที่ 1 ให้ผลตอบแทนน้อยที่สุด

จังหวัดอุดรธานี ดำเนินการปลูกในไร่เกษตรกร อ.พิชัย จำนวน 3 แปลง แต่เกษตรกรยกเลิกและไถทิ้งทำให้ต้องดำเนินการใหม่ในเขต อ.ปากท่า และประสบปัญหาหลังจากเก็บเกี่ยวแล้ว มีฝนตกในปริมาณมากและต่อเนื่อง ไม่สามารถตากผลผลิตได้ ผลผลิตเน่าเสีย ทำให้ผลผลิตต่ำ โดยมีผลผลิตเฉลี่ยที่ความชื้น 8 เปอร์เซ็นต์เพียง 37.4 44.2 และ 16.0 กก./ไร่ ในแปลงที่ 1 2 และ 3 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

แปลงที่ 1 พบว่า กรรมวิธีที่ 5 ให้ผลผลิตสูงสุด เท่ากับ 56.3 กิโลกรัมต่อไร่ แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 2 ส่วนกรรมวิธีที่ 4 มีขนาดเมล็ด จำนวนข้อต่อต้น และความสูงมากที่สุด กรรมวิธีที่ 3 มีจำนวนต้นเก็บเกี่ยวสูงสุด แต่มีจำนวนฝักต่อต้นน้อยที่สุด เมื่อนำมาคำนวณผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์เป็นอัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR) พบว่า กรรมวิธีที่ 5 ให้ผลตอบแทนคุ้มค่ามากที่สุด รองลงมาได้แก่กรรมวิธีที่ 2 ส่วนกรรมวิธีที่ 1, 3 และ 4 ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน ส่วนใน**แปลงที่ 2** กรรมวิธีที่ 4 ให้ผลผลิตสูงสุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 2 ส่งผลให้กรรมวิธีที่ 4 ให้ผลตอบแทนต่อการลงทุนคุ้มค่าที่สุด เท่ากับ 1.69 แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 2 และ 3 ส่วนกรรมวิธีที่ 1 และ 5 ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน กรรมวิธีที่ 4 ให้ผลผลิตสูงสุด เป็นผลเนื่องมาจากมีจำนวนต้นเก็บเกี่ยวสูงสุด และใน**แปลงที่ 3** ให้ผลสอดคล้องกับแปลงที่ 1 ที่กรรมวิธีที่ 1 ให้ผลผลิตสูงสุด เท่ากับ 23.7 กิโลกรัมต่อไร่ แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีอื่นๆ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากกรรมวิธีที่ 5 มีจำนวนต้นเก็บเกี่ยว จำนวนฝักต่อต้น สูง แต่เนื่องจากผลผลิตน้อยมากเมื่อคิดผลตอบแทนแล้วพบว่าแปลงที่ 3 ทุกกรรมวิธีไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน และเมื่อนำมาเฉลี่ยทั้ง 3 แปลง ผลปรากฏว่าให้ผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 32.6 กิโลกรัมต่อไร่ ทุกกรรมวิธีให้ผลผลิตไม่แตกต่างกัน ยกเว้นกรรมวิธีที่ 1 กรรมวิธีที่ 2 มีจำนวนฝักต่อต้นสูงสุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 1 และ 2 ส่วน กรรมวิธีที่ 1 มีการแตกต้งมากที่สุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 2 และ 5 ส่วนลักษณะองค์ประกอบผลผลิตอื่นๆ ได้แก่ ขนาดเมล็ด จำนวนข้อต่อต้น ข้อแรกที่ติดกิ่งฝัก ความสูง และจำนวนต้นเก็บเกี่ยวไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ เช่นเดียวกับอัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR) พบว่ากรรมวิธีที่ 2 มีอัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR) สูงสุด เท่ากับ 1.03 แต่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีอื่นๆ

ในปี 2554 เมื่อนำผลผลิตทั้ง 7 แปลง มาหาค่าเฉลี่ย (ตารางที่ 4) พบว่า กรรมวิธีที่ 2 ให้ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 92.3 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR) สูงสุด เท่ากับ 2.37

จากการดำเนินงานในปี 2554 ประสบปัญหาเกษตรกร ภาวะฝนมาก และแล้ง ทำให้ผลผลิตค่อนข้างต่ำ ถึงแม้ว่าทุกกรรมวิธีจะให้ผลตอบแทนต่อการลงทุน แต่ผลผลิตยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ จึงจะดำเนินการทดลองใหม่ในปี 2555 ในพื้นที่ 4 จังหวัด เช่นเดิม

และในปี 2555 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุโขทัย ปลูกเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ในการทดลองในวันที่ 16 ธันวาคม 2554 เก็บเกี่ยว 16 มีนาคม 2555 และส่งมอบเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ในการทดสอบ 4 จังหวัดๆ ละ 4 ชุด (สำรอง 1 ชุด) และทั้ง 4 จังหวัดดำเนินการเลือกพื้นที่ ติดต่อเกษตรกรเข้าร่วมดำเนินงาน ผลการดำเนินงานจังหวัดละ 3 แปลง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จังหวัดตาก ดำเนินงานในไร่เกษตรกร อำเภอเมือง ประสบปัญหาเช่นเดียวกับปี 2554 เกษตรกรที่ติดต่อไว้แล้วขอยกเลิกหันไปปลูกพืชอื่นทำให้เปลี่ยนพื้นที่และเกษตรกร การดำเนินงานปลูกเป็น 3 ช่วง แปลงที่ 1 ปลูกในเดือน พฤษภาคม 2555 ให้ผลผลิตเฉลี่ย 90.5 กิโลกรัมต่อไร่ (ตารางที่ 5) กรรมวิธีที่ 5 ให้ผลผลิตสูงสุด เท่ากับ 110.2 กิโลกรัม/ไร่ แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีอื่นๆ แต่กรรมวิธีที่ 5 มีความสูงต้นน้อยที่สุด ส่วนกรรมวิธีที่ 4 มีขนาดเมล็ด และ จำนวนฝักต่อต้นสูงสุด และเมื่อนำมาหาอัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR) พบว่าสอดคล้องกับผลผลิตที่กรรมวิธีที่ 5 ให้อัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR) สูงสุด เท่ากับ 2.57 แตกต่างจากกรรมวิธีอื่นๆ ทางสถิติ ในแปลงที่ 2 และ 3 เช่นเดียวกันที่กรรมวิธีที่ 5 ให้ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุด และแตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีอื่นๆ ส่งผลให้กรรมวิธีที่ 5 มีอัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR) แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีอื่นๆ เช่นเดียวกัน และเมื่อนำทั้ง 3 แปลงมาหาค่าเฉลี่ย ทั้งผลผลิตและอัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน (BCR) ของกรรมวิธีที่ 5 สูงสุด และแตกต่างจากกรรมวิธีอื่นๆ ทางสถิติ

จังหวัดเพชรบูรณ์ ดำเนินการในเขตอำเภอเมืองทั้ง 3 แปลง ผลการดำเนินงานดังตารางที่ 6 ในแปลงที่ 1 พบว่า ให้ผลผลิตเฉลี่ยสูงคือเท่ากับ 207.8 กิโลกรัมต่อไร่ กรรมวิธีที่ 2 ให้ผลผลิตและขนาดเมล็ดสูงสุด เท่ากับ 272 กิโลกรัมต่อไร่ และ 3.30 กรัมต่อ 1,000เมล็ด ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากมีขนาดเมล็ดโต มีจำนวนฝักต่อต้นมาก และมีจำนวนต้นเก็บเกี่ยวสูง ส่งผลให้กรรมวิธีที่ 2 ให้ผลตอบแทนคุ้มค่ามากที่สุด เท่ากับ 6.58 องค์กรประกอบผลผลิตในแปลงที่ 1 กรรมวิธีที่ 4 มีจำนวนฝักต่อต้น จำนวนข้อต่อต้น และจำนวนกิ่งต่อต้นสูงสุด แต่มีจำนวนต้นเก็บเกี่ยวน้อย ส่วน กรรมวิธีที่ 3 มีความสูงต้นสูงสุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 1, 4 และ 5 ส่วนในแปลงที่ 2 และ 3 พบว่า กรรมวิธีที่ 5 ให้ผลผลิตสูงสุด เท่ากับ 187.1 และ 275 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะกรรมวิธีที่ 5 มีจำนวนต้นเก็บเกี่ยวมากที่สุดแตกต่างจากกรรมวิธีอื่นๆ และเมื่อนำมาคำนวณผลตอบแทน พบว่า กรรมวิธีที่ 5 ให้ผลตอบแทนคุ้มค่ามากที่สุดทั้ง 2 แปลง โดยมีค่า BCR เท่ากับ 4.37 และ 5.49 ตามลำดับ ในแปลงที่ 2 องค์กรประกอบผลผลิตมีความแตกต่างกันทางสถิติ ยกเว้นขนาดเมล็ดไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ กรรมวิธีที่ 3 มีจำนวนฝักต่อต้นสูงสุด กรรมวิธีที่ 1 มีจำนวนข้อต่อต้นสูงสุด จำนวนกิ่งต่อต้นมีจำนวนฝักต่อต้นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นกรรมวิธีที่ 2 และในแปลงที่ 3 ลักษณะขององค์กรประกอบผลผลิตมีความแตกต่างกันทางสถิติ ยกเว้นจำนวนข้อต่อต้น กรรมวิธีที่ 2 และ 3 มีขนาดเมล็ดโตที่สุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 1 กรรมวิธีที่ 2 มีจำนวนฝักต่อต้นและจำนวนข้อต่อต้นสูงสุด ส่วนกรรมวิธีที่ 5 มีจำนวนกิ่งต่อต้นและความสูงต้นสูงสุด เมื่อนำทั้ง 3 แปลงมาเฉลี่ยรวมกัน พบว่า ทั้งผลผลิตและองค์กรประกอบผลผลิตมีความแตกต่างกันทางสถิติ ยกเว้นจำนวนข้อต่อต้นและความสูงต้น กรรมวิธีที่ 2 ให้ผลผลิตและผลตอบแทน BCR สูงสุด เท่ากับ 205.7 และ 5.15 ตามลำดับ กรรมวิธีที่ 3 มีขนาดเมล็ดและจำนวนฝักต่อต้นสูงสุด กรรมวิธีที่ 1 มีจำนวนข้อต่อต้นและความสูงสูงสุด กรรมวิธีที่ 4 มีจำนวนกิ่งต่อต้นสูงสุด ส่วนกรรมวิธีที่ 5 มีจำนวนข้อแรกที่ติดกิ่งผลและจำนวนต้นเก็บเกี่ยวสูงสุด

จังหวัดสุโขทัย ดำเนินการในพื้นที่อำเภอทุ่งเสลี่ยม จำนวน 2 แปลง และ อำเภอศรีสำโรง จำนวน 1 แปลง (ตารางที่ 7) พบว่า ในแปลงที่ 1 กรรมวิธีที่ 5 ให้ผลผลิตและค่า BCR สูงสุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 2 และ 4 ส่วนลักษณะองค์กรประกอบผลผลิต ทุกลักษณะมีความแตกต่างกันทางสถิติ ยกเว้นจำนวนต้น

เก็บเกี่ยวที่มีมีความแตกต่างกันทางสถิติ กรรมวิธีที่ 2 มีขนาดเมล็ดและข้อแรกที่ติดกิ่งฝักสูงสุด กรรมวิธีที่ 3 มีจำนวนข้อต่อต้นและความสูงต้นสูงสุด กรรมวิธีที่ 4 มีจำนวนกิ่งต่อต้นสูงสุด ส่วนกรรมวิธีที่ 5 มีจำนวนฝักสูงสุด ส่งผลให้มีผลผลิตสูงสุด ในแปลงที่ 2 ผลผลิตและองค์ประกอบผลผลิตทุกลักษณะมีความแตกต่างกันทางสถิติ กรรมวิธีที่ 2 มีผลผลิต ข้อแรกที่ติดกิ่งฝัก จำนวนต้นเก็บเกี่ยว และ ค่า BCR สูงสุด เท่ากับ 180.6 กิโลกรัมต่อไร่ 6.4 ข้อ 58,912 ต้นต่อไร่ และ 4.63 ตามลำดับ และมีความแตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีอื่นๆ ส่วนกรรมวิธีที่ 1 มีขนาดเมล็ด และความสูงสูงสุด กรรมวิธีที่ 5 มีจำนวนฝักต่อต้น และจำนวนกิ่งต่อต้นสูงสุด ในแปลงที่ 3 ผลผลิตและองค์ประกอบผลผลิตเกือบทุกลักษณะมีความแตกต่างกันทางสถิติ ยกเว้น ขนาดเมล็ด จำนวนข้อต่อต้น และข้อแรกที่ติดกิ่งฝัก ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ แปลงที่ 3 ให้ผลคล้ายคลึงในแปลงที่ 1 ที่กรรมวิธีที่ 5 ให้ผลผลิต จำนวนต้นเก็บเกี่ยว และค่า BCR สูงสุด เท่ากับ 112.1 กิโลกรัมต่อไร่ 30,656 ต้นต่อไร่ และ 2.62 ตามลำดับ กรรมวิธีที่ 1 มีจำนวนฝักต่อต้น และจำนวนกิ่งต่อต้นสูงสุด ส่วนกรรมวิธีที่ 2 มีความสูงสูงสุด และเมื่อนำทั้ง 3 แปลงมาหาค่าเฉลี่ย พบว่า กรรมวิธีที่ 5 ให้ผลผลิตสูงสุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 2 และ 4 โดยให้ผลผลิตเท่ากับ 123.5 107.3 และ 103.5 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ ส่งผลให้กรรมวิธีที่ 5 มีค่า BCR มีค่าสูงสุด เช่นเดียวกัน แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 2 ส่วนองค์ประกอบผลผลิตมีเพียงจำนวนฝักต่อต้นและจำนวนกิ่งต่อต้นที่มีความแตกต่างกันทางสถิติโดยกรรมวิธีที่ 1 มีจำนวนฝักต่อต้นสูงสุด แต่ไม่แตกต่างกันกับกรรมวิธีที่ 5 และกรรมวิธีที่ 5 จำนวนกิ่งต่อต้นสูงสุด

จังหวัดอุดรธานี ดำเนินการในพื้นที่ อำเภอลับแล ทั้ง 3 แปลง ดังตารางที่ 8 ในแปลงที่ 1 พบว่า กรรมวิธีที่ 4 และ 5 มีการเข้าทำลายของโรคเน่าดำมาก ทำให้ผลผลิตเสียหายเกือบทั้งหมด สามารถเก็บเกี่ยวได้ เฉพาะองค์ประกอบผลผลิตบางส่วนเท่านั้น ผลผลิตรวมไม่สามารถคำนวณได้ กรรมวิธีที่ 1 ให้ผลผลิตและค่า BCR สูงสุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 2 ทั้งนี้กรรมวิธีที่ 1 มีจำนวนต้นเก็บเกี่ยวมากกว่ากรรมวิธีที่ 2 แต่กรรมวิธีที่ 2 มีจำนวนฝักมากกว่า สามารถชดเชยผลผลิตจึงไม่แตกต่างกันในแปลงที่ 2 พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติของผลผลิตและค่า BCR แต่องค์ประกอบผลผลิตมีความแตกต่างกันทางสถิติ โดยกรรมวิธีที่ 2 มีขนาดเมล็ดและจำนวนต้นเก็บเกี่ยวสูงสุด ส่วนกรรมวิธีที่ 5 มีจำนวนฝักต่อต้น จำนวนข้อต่อต้น จำนวนกิ่งต่อต้น และข้อแรกที่ติดกิ่งฝักสูงสุด ส่วนในแปลงที่ 3 พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติของขนาดเมล็ด จำนวนข้อต่อต้น และค่า BCR กรรมวิธีที่ 1 ให้ผลผลิต จำนวนข้อแรกที่ติดกิ่งฝัก และจำนวนต้นเก็บเกี่ยวสูงสุด กรรมวิธีที่ 2 มีจำนวนฝักต่อต้นและความสูงสูงสุด และกรรมวิธีที่ 4 มีจำนวนกิ่งต่อต้นสูงสุด และเมื่อนำค่าทุกลักษณะทั้ง 3 แปลงมาเฉลี่ย ปรากฏว่า ผลผลิต ขนาดเมล็ด จำนวนข้อแรกที่ติดกิ่งฝัก จำนวนต้นเก็บเกี่ยว และค่า BCR มีความแตกต่างกันทางสถิติ กรรมวิธีที่ 1 ให้ผลผลิต จำนวนต้นเก็บเกี่ยว และค่า BCR สูงสุด แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับกรรมวิธีที่ 2 กรรมวิธีที่ 3 มีขนาดเมล็ดสูงสุด ส่วนกรรมวิธีที่ 5 มีจำนวนข้อแรกที่ติดกิ่งฝักสูงสุด

ในปี 2555 ดำเนินการในพื้นที่ 4 จังหวัดฯ ละ แปลง รวม 12 แปลง (ตารางที่ 9) เมื่อนำผลผลิตและอัตราส่วนของรายได้ต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุนเพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่า พบว่า กรรมวิธีที่ 5 ให้ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 130.2 กิโลกรัมต่อไร่ ในขณะที่กรรมวิธีที่ 2 ให้ผลผลิตเฉลี่ย 124.8 กิโลกรัมต่อไร่ แต่เมื่อคิดความคุ้มค่าแล้วพบว่า กรรมวิธีที่ 2 ซึ่งใช้พันธุ์งาดำอุบลราชธานี 3 มีราคาขายสูงกว่าประมาณกิโลกรัมละ 5 บาท จึงให้ผลตอบแทนหรือค่า BCR มากกว่ากรรมวิธีที่ 5 ซึ่งเป็นงาดำแดงพันธุ์พื้นเมือง ถึงร้อยละ 4 จะเห็นได้ว่าในปี 2555

การผลิตงาในเขตภาคเหนือตอนล่าง ให้ผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 111.2 กิโลกรัมต่อไร่ แต่ยังต่ำกว่าวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ 130 กิโลกรัมต่อไร่

และเมื่อนำผลผลิตและผลตอบแทนหรือความคุ้มค่าเฉลี่ยทั้ง 2 ปี พบว่า ผลผลิตเฉลี่ยงาในเขตภาคเหนือตอนล่าง 4 จังหวัดเท่ากับ 99.1 กิโลกรัมต่อไร่ และมีค่า BCR เท่ากับ 2.20 (ตารางที่ 10) ถึงแม้ว่าการผลิตงาจะคุ้มค่าต่อการลงทุน แต่การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา มีพืชอื่นที่มีผลตอบแทนที่ดีกว่าเข้ามามีบทบาทในพื้นที่เขตนี้ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรลดพื้นที่ปลูกงาลง และให้ความสนใจพืชอื่นแทน และเกษตรกรไม่ยอมรับเทคโนโลยีการปลูกเป็นแถวซึ่งยุ่งยากและปฏิบัติยากกว่าวิธีการหว่านถึงแม้ว่าจะใช้เมล็ดพันธุ์มากกว่า และพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งเป็นพันธุ์ที่เกษตรกรปลูกมานานสามารถปรับตัวได้ดีกว่าพันธุ์รับรองพันธุ์ใหม่ๆ งามาเป็นเพียงพืชทางเลือกให้เกษตรกรในภาวะที่พืชอื่นๆ ราคาตกต่ำ หรือผลิตพืชอื่นไม่ได้

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

จากการทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตงาที่เหมาะสมในเขตภาคเหนือตอนล่างในปี 2554 และ 2555 พบว่า ผลผลิตเฉลี่ยงาในเขตภาคเหนือตอนล่าง 4 จังหวัดเท่ากับ 99.1 กิโลกรัมต่อไร่ และมีค่า BCR เท่ากับ 2.20 ไม่สามารถยกระดับผลผลิตให้ได้ 130 กิโลกรัม/ไร่ ตามวัตถุประสงค์ ยกเว้นในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

การดำเนินการทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตงาในเขตภาคเหนือตอนล่างไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อยกระดับผลผลิตงาให้ได้ไม่ต่ำกว่า 130 กิโลกรัมต่อไร่ แต่การปลูกงาเป็นแถว โดยการโรยเป็นแถวหรือใช้เครื่องปลูกเป็นแถว ซึ่งง่ายต่อการปฏิบัติการต่างๆ ลดปัญหาแรงงาน การผลิตงาสามารถให้ผลตอบแทนหรือความคุ้มค่ามากกว่าเดิม เป็นทางเลือกให้เกษตรกรเลือกใช้ หรือนำไปปรับใช้กับพืชอื่นได้

11. คำขอบคุณ

การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณเกษตรกรผู้ร่วมวิจัย ศูนย์วิจัยอุบลราชธานี และ ดร. วาสนา วงษ์ใหญ่ ที่ให้ความอนุเคราะห์เมล็ดพันธุ์และแนะนำให้คำปรึกษา รวมทั้งผู้อำนวยการลูกจ้างประจำและพนักงานราชการของ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุโขทัย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรตาก ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุตรดิตถ์ ศูนย์วิจัยพืชไร่เพชรบูรณ์ ที่อำนวยความสะดวกและช่วยในการดำเนินงานต่างๆ

12. เอกสารอ้างอิง

วาสนา วงษ์ใหญ่, 2552. เทคโนโลยีการปลูกงาด้วยเครื่องปลูกแบบโรยเมล็ดเป็นแถว. บริษัทเปเปอร์เมท (ประเทศไทย) จำกัด กรุงเทพฯ. 62 หน้า.

สมศักดิ์ เพียบพร้อม. 2541. เอกสารการฝึกอบรมการใช้ข้อมูลด้านเศรษฐศาสตร์กับงานวิจัย ระหว่างวันที่ 4-5 สิงหาคม 2541 ณ ห้องประชุมศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี. หน้า 47.

13. ภาคผนวก

ต้นทุนการผลิตงาในเขตภาคเหนือตอนล่างปี 2554-2555

	กรรมวิธีที่ 1	กรรมวิธีที่ 2	กรรมวิธีที่ 3	กรรมวิธีที่ 4	กรรมวิธีที่ 5
1.ค่าแรงงาน					
เตรียมดิน	300	300	300	300	300
การปลูก	30	30	30	30	30
ใส่ปุ๋ย	20	20	20	20	20
พ่นสารเคมี	50	50	50	50	50
เก็บเกี่ยว	400	400	400	400	400
2.ค่าวัสดุ					
ค่าพันธุ์	40	40	95	55	60
ค่าปุ๋ย	495	495	495	495	425
ค่าสารเคมี	29	29	29	29	-
รวม	1,364	1,364	1,419	1,379	1,285

ปี 2554 ราคาเงาดำ 45 บาท/กิโลกรัม

ราคาเงาแดง 40 บาท/กิโลกรัม

ปี 2555 ราคาเงาดำ 35 บาท/กิโลกรัม

ราคาเงาแดง 30 บาท/กิโลกรัม

ปุ๋ยเคมี 16-16-8 ราคา 19.8 บาท/กก.

ปุ๋ยเคมี 46-0-0 ราคา 17.0 บาท/กก.

อะลาคลอร์ ราคา 180 บาท/ลิตร

ราคาเมล็ดพันธุ์	งาแดงพันธุ์อุบลราชธานี 1	50 บาท/กิโลกรัม
	งาดำพันธุ์อุบลราชธานี 3	50 บาท/กิโลกรัม
	งาดำพันธุ์ CM07	120 บาท/กิโลกรัม
	งาดำแดงพันธุ์พื้นเมือง	60 บาท/กิโลกรัม